

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА МЕНИЦА

Се прогласува Законот за меница,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15
јануари 2002 година.

Бр. 07-135/1
15 јануари 2002 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Борис Трајковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с.р.

З А К О Н ЗА МЕНИЦА

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува содржината, видовите на меници како и меничните работи и правила.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

Трасант е налогодавач или издавач на меница кој се назначува на лицето на меницата.

Трасат е оној кој врши исплата по меницата од трасантовото покритие што се наоѓа кај него.

Трасирање на меница е одредување на трасатот во меницата, односно на оној кој што треба да изврши плаќање по меницата.

Ремитент е физичко или правно лице назначено во исправата на кое му се исплатува износот наведен во меницата, односно корисник на меницата.

Имател на меницата е лице кое ја поседува меницата на законит начин.

Емитенти на меницата се банки и патнички агенции кои издаваат одделни видови меници.

Лимитиран износ е определување на висината на износот до кој може да се издаде меницата.

Менични работи се правни дејствија и работи кои можат да се вршат со меницата.

Индосамент е изјава нотирана на меницата од носителот на правото на наплата за пренесување на тоа право на друг.

Индосант е носителот на правото на наплата што врши индосамент.

Ректа индосамент е индосамент кој содржи наредба за забрана на пренесување на меницата на друго лице со клаузула "ректа".

Акцепт е изјава на трасатот за признавање, односно прифаќање на обврската за плаќање на износот одреден во меницата.

Цесија е отстапување на правото на наплата врз основа на меницата со договор.

Алонж е дел од меницата кој е врзан за неа .

Авал е гаранција која се нотира дека износот назначен во меницата ќе се исплати.

Авалист е лице кое со својот потпис на меницата или на алонжот гарантира за исплатата на износот одреден во меницата.

Откупување на меницата е постапка на овластено лице за преземање на мениците од корисниците за нивна исплата во готови пари или со впишување на девизна сметка.

Амортизација е постапка за прогласување на определена меница за неважечка поради губење, крадење, уништување и слично.

Отповикување е издавање на наредба за неисплата на меницата во точно одредени случаи.

Регресно право е право на имателот на меницата на обесштетување поради неисплата на меницата од индосантот, трасантот и авалистот.

Протест е покренување и спроведување на постапка пред нотар , заради неисплата на меницата, кој е поднесен на исплата.

Инкасо е преземање на меницата од корисникот без да се исплати, со обврска банката да го наплати во странство, потоа истиот да го исплати.

Банкарска меница е меница во која трасантот и трасатот е банката.

Барирана меница е меница на која со прецртување на две коси паралелни линии на лицето, се означува дека меницата е земена за меѓубанкарска пресметка.

Интервениент е лице назначено од трасантот, индосантот или авалистот во меницата, во случај на потреба истата да ја акцептира или плати.

Член 3

Меница, во смисла на овој закон, претставува средство за плаќање и инструмент за обезбедување на плаќање.

Меницата претставува безусловна наредба која ја дава трасантот на трасатот, да се исплати одреден паричен износ на ремитентот, кој е наведен на меницата или на самиот трасант.

Член 4

Меницата може да биде трасирана и сопствена меница.

II. ТРАСИРАНА И СОПСТВЕНА МЕНИЦА

1. Содржина на меницата

Член 5

Трасираната меница ги содржи следниве битни елементи:

1) ознака дека е меница, отпечатена на самиот меничен слог, на македонски јазик со кирилско писмо;

2) име, односно назив и седиште на трасатот;

3) безусловна наредба да се плати одредена сума пари од покритието на трасантот;

4) време на пристигнувањето;

5) место каде што треба да се изврши плаќањето;

6) име на ремитентот;

7) ден и место на издавање; и

8) потпис на трасантот.

Член 6

Исправа која не содржи барем еден од елементите од член 5 на овој закон, не важи како трасирана меница, освен во следниве случаи:

- 1) трасирана меница на којашто не е наведено времето на пристигнувањето, се смета како меница по видување;
- 2) трасирана меница на која не е наведено местото на плаќање, за место на плаќање и за место на живеалиште на трасатот се смета местото означено покрај името на трасатот и
- 3) трасирана меница на која што не е наведено местото на издавање, се смета дека е издадена во местото кое е означено покрај потписот на трасантот.

Член 7

Сопствената меница претставува безусловно ветување преземено од трасантот како трасат дека ќе се исплати одреден паричен износ на ремитентот кој е наведен на меницата.

Член 8

Сопствената меница ги содржи следниве елементи:

- 1) ознака дека меницата е отпечатена на самиот меничен слог, на македонски јазик со кирилско писмо;
- 2) безусловно ветување дека одредена сума на пари ќе се плати;
- 3) време на пристигнувањето;
- 4) место каде што треба да се изврши плаќањето;
- 5) име на ремитентот;
- 6) ден и место на издавање, и
- 7) потпис на трасантот.

Член 9

Исправа која не содржи барем еден од елементите од член 8 на овој закон не важи како сопствена меница, освен во следниве случаи:

- 1) сопствена меница на која не е наведено времето на пристигнувањето се смета за меница по видување;
- 2) ако не е посебно одредено како место на плаќање, важи местото кое е наведено како место на издавање на меницата, кое истовремено се смета и како место на пребивалиште на издавачот на меницата и
- 3) сопствена меница на која не е наведено местото на издавање, се смета дека е издадена во местото кое е наведено покрај потписот на трасантот.

2. Издавање на меница

Член 10

Трасирана меница може да гласи по наредба на самиот трасант.

Трасирана меница може да се трасира за сметка на трето лице.

Трасирана меница може да се трасира и на трасантот.

Член 11

Трасирана меница може да биде платива кај трето лице во местото во кое трасантот живее или во друго место - домицилирана трасирана меница.

Сопствената меница може да биде платива кај трето лице или во местото надвор од живеалиштето на трасатот.

Член 12

Одредувањето на камата на трасирана меница не произведува правно дејство.

По исклучок од став 1 на овој член, во трасираната меница платива по видување или на одредено време по видување, трасантот може да одреди камата на сумата наведена на меницата.

Висината на каматната стапка задолжително се одредува на меницата. Во спротивно, одредбата за камата не произведува правно дејство.

Доколку поинаку не е утврдено, каматата почнува да се пресметува од денот на издавањето на меницата.

Член 13

Доколку износот на меницата е наведен со зборови и износот наведен со бројки не се совпаѓаат, валиден е износот наведен со зборови.

Доколку износот на меницата е напишан повеќе пати со букви или повеќе пати со бројки, валиден е најнискиот износ.

Одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член се однесуваат за трасирана и сопствена меница.

Член 14

Кога на меницата се наоѓаат и потписи на лица кои се менично неспособни да бидат обврзани или потписи кои од било која причина не можат да ги обврзуваат лицата кои ја потпишале меницата, односно лицата во чие име е потпишана меницата, сепак обврските на другите потписници се полноважни.

Одредбите од став 1 на овој член се однесуваат и за трасираната и за сопствената меница.

Член 15

Оној кој што на меницата ќе се потпише како застапник за друг, иако за тоа не бил овластен, лично е обврзан по истата, а доколку истата ја платил ги има истите права што би ги имал тој за кој се потпишал како застапник. Истото важи и за застапникот кој го пречекорил своето овластување.

Одредбите од став 1 на овој член се однесуваат и за трасираната и за сопствената меница.

Член 16

Трасантот одговара дека меницата ќе биде акцептирана и исплатена.

Трасантот може да се ослободи од одговорноста за акцепт, но не може да се ослободи од одговорноста за исплата.

Секоја одредба со која трасантот се ослободува од одговорноста за исплата не произведува правно дејство.

4. Индосамент

Член 17

Секоја меница и тогаш кога изрично не е трасирана по наредба, може да се пренесе со индосамент.

Меницата во која што трасантот ставил клаузула "ректа" или друг израз со исто значење, се пренесува со цесија.

Меницата може да се индосира и на самиот трасат, без оглед дали тој ја акцептирал или не, на трасантот или на кој и да било друг обврзник.

Лицата од став 3 на овој член можат меницата да ја индосираат и понатаму.

Член 18

Индосаментот е безусловен. Секој услов ставен на меницата се смета како да не е напишан и не произведува правно дејство.

Делумен индосамент е ништовен.

Индосамент на доносител важи како бланко индосамент.

Член 19

Индосаментот задолжително се пишува на меницата или на алонжот кој задолжително го потпишува индосантот.

Индосаментот не мора да го именува корисникот.

Индосаментот може да се состои и само од потписот на индосантот - бланко индосамент.

Бланко - индосаментот за да биде полноважен, треба да биде напишан на грбот на меницата или на алонжот.

Член 20

Со индосаментот се пренесуваат сите права кои произлегуваат од меницата.

Кога индосаментот е бланко имателот на меницата може:

- 1) да го пополни бланко индосаментот со свое име или со име на друго лице;
- 2) понатаму да ја индосира меницата бланко или на име на друго лице и
- 3) едноставно да ја предаде меницата на трето лице, без да го пополни бланко индосаментот и без да стави нов индосамент.

Член 21

Индосантот одговара дека меницата ќе биде акцептирана и исплатена, освен ако во индосаментот поинаку не е одредено.

Индосантот може да забрани меницата понатаму да се индосира, во тој случај не одговара на лицата на кои меницата ќе биде подоцна индосирана.

Член 22

Лицето кое ја има меницата се смета за нејзин законски имател, доколку своето право го докаже со непрекината низа на индосаменти. Ова важи и во случај кога последниот индосамент е бланко.

Кога после бланко индосамент следи друг индосамент, се смета дека потписникот на другиот индосамент ја стекнал меницата со бланко индосамент.

Пребришаните индосаменти, во поглед на нивното докажување, се смета како да не постојат.

Доколку некој по било која основа остане без меница, оној кој ја има меницата и кој своето право го докажал на начин утврден во ставовите 1 и 2 на овој член, не е должен да ја предаде меницата.

По исклучок од став 4 на овој член, меницата се предава, доколку се утврди дека имателот ја стекнал меницата со крајна небрежност или со сторување на кривично дело со умисла.

Член 23

Лицата спрема кои е поставено барање за исполнување на обврските од меницата не можат спрема имателот на меницата да истакнуваат приговори кои се темелат на нивните лични односи со трасантот или со било кој претходен имател на меницата, освен ако

сегашниот имател на меницата, при нејзиното стекнување, свесно постапил на штета на обврзникот.

Доколку меницата која во времето на издавањето била непотполна, а дополнително е пополнета спротивно на постојниот договор, за повредата на таквиот договор не може да му се приговори на имателот на меницата, освен ако имателот на меницата истата не ја стекнал на законит начин или ако при стекнувањето на меницата постапил со крајна небрежност.

Одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член се однесуваат на трасираната меница, додека одредбите од став 2 на овој член се однесуваат и на сопствена меница.

Член 24

Кога индосаментот содржи одредба "вредност за наплата", "за инкасо", "како полномошно" или било каква друга одредба која значи налог, имателот на меницата може да ги остварува сите права кои произлегуваат од неа, меѓутоа меницата може да ја индосира само како пренесување на полномошно.

Во случај од став 1 на овој член, меничните обврзници спрема имателот на меницата, можат да ги истакнат само оние приговори кои можат да се истакнат спрема индосантот.

Налогот содржан во индосаментот од став 1 на овој член не престанува со смртта на налогодавачот, ниту со одземање на неговата деловна способност.

Член 25

Кога индосаментот содржи одредба "вредност за обезбедување", "вредност за залога" или било каква друга одредба што значи залог или обезбедување, имателот на меницата може да ги остварува сите права кои произлегуваат од неа, а меницата може да ја индосира само како пренесување на полномошно.

Во случај од став 1 на овој член, меничните обврзници не можат спрема имателот на меницата да истакнуваат приговори кои имаат основа во нивните лични односи со индосантот, освен ако имателот на меницата при нејзиното стекнување свесно постапил на штета на обврзникот.

Член 26

Индосирање по пристигнувањето произведува исто дејство како и индосирање пред пристигнувањето.

Индосирањето после протестот заради неисплата или по истекот на рокот одреден за подигање на протестот, има дејство на обично отстапување.

Додека не се докаже спротивното се смета дека недатираниот индосамент е направен пред истекот на рокот одреден за подигање на протест.

5. Акцепт

Член 27

Имателот на трасирана меница, како и тој кој само ја држи меницата може сè до пристигнувањето, истата да ја поднесе на акцептирање на трасатот во местото на неговото живеење.

Член 28

Во секоја трасирана меница трасантот може да нареди таа да се поднесе на акцептирање, при што може да се одреди и рок за поднесување на акцептирањето.

Член 29

Трасантот може да забрани меницата да се поднесе на акцептирање, освен во случаите кога:

- трасираната меница е платива кај трето лице;
- трасираната меница е платива во место надвор од местото во кое живее или престојува трасатот и
- трасираната меница е на одредено време по видување.

Трасантот може да нареди меницата да не се поднесува на акцептирање пред одреденото време.

Секој индосант може да нареди трасираната меница да се поднесе на акцептирање, притоа може да утврди рок за тоа или не, освен во случај кога трасантот во меницата забранил поднесување на акцептирање.

Член 30

Меница трасирана на одредено време по видување треба да се поднесе на акцептирање во рок од една година од денот на издавањето.

Трасантот може да го скрати или да го продолжи рокот утврден во став 1 на овој член.

Индосантите можат да ги скратат роковите од ставовите 1 и 2 на овој член.

Член 31

Трасатот може да бара меницата да му се поднесе уште еднаш, утредента по првото поднесување на акцептирање.

Заинтересираните лица можат да се повикуваат на тоа дека ова барање не е исполнето, само тогаш кога таквото барање е забележано во протестот.

Имателот на меница не е должен меницата што ја поднесува на акцептирање да ја остави кај трасатот.

Член 32

Акцептот се пишува на самата меница.

Акцептот се изразува со зборовите: "признавам", "примена", "прифатена" или со друг збор со исто значење.

Акцептот го потпишува трасатот. Како акцепт се смета и самиот потпис на трасатот кога е ставен на лицето на меницата.

Кога трасираната меница е платива на одредено време по видување, или кога врз основа на наредба треба да се поднесе на акцептирање во одреден рок, акцептот мора да биде датиран со денот кога е даден, освен ако имателот на меницата бара да се датира со денот кога меницата ја поднел на акцептирање.

Ако акцептот не се датира, имателот на меницата за да ги оствари своите регресни права спрема индосантот и трасантот, тој пропуст треба да го утврди со навремено подигање на протест.

Член 33

Акцептот е безусловен.

Трасатот може да го ограничи акцептот на дел од меничната сума.

Секое друго отстапување содржано во акцептот, од елементите на меницата, е еднакво на одбивање на акцептот. Но и покрај тоа акцептантот и понатаму е обврзан спрема содржината на својот акцепт.

Член 34

Кога трасантот во меницата како место на плаќање навел место кое е различно од она во кое што трасатот живее, а притоа не именува лице кај кое треба да се изврши

исплатата (домицилијат), трасатот може, при акцептирањето, да го означи тоа лице. Доколку тоа не се направи, се смета дека акцептантот се обврзал самиот да плати во местото на плаќање.

Ако меницата е платива во местото на живеење или пребивалиште на трасатот тој може при акцептирањето да ја означи адресата во тоа место на која ќе се изврши плаќањето.

Одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член се однесуваат и на сопствена меница.

Член 35

Со акцептот трасатот се обврзува меницата да ја плати до пристигнувањето.

Ако меницата не биде платена, нејзиниот имател, па дури да е тоа самиот трасант, врз основа на неа има право на тужба против акцептантот за сите права кои може да ги оствари врз основа на меницата согласно овој закон.

Член 36

Се смета дека трасатот го одбил акцептирањето на меницата ако напишаниот акцепт го избришал пред да ја врати меницата. Се додека не се докаже спротивното, се смета дека акцептот е избришан пред да се врати меницата.

По исклучок од став 1 на овој член, доколку трасатот писмено го известил имателот на меницата или некој потписник дека меницата ја акцептирал, тој спрема нив е обврзан по содржината на дадениот акцепт.

Член 37

Издавачот на сопствената меница одговара исто како што одговара акцептантот на трасирана меница.

6. Авал

Член 38

Исплатата на трасираната и сопствената меница за целата менична сума или за одреден нејзин дел може да се обезбеди со авал.

Авал може да даде секое трето лице, дури и некој од потписниците на меницата.

Член 39

Авал се дава на меницата или на алонжот и го потпишува авалистот.

Авал се изразува со зборовите: "пер авал", "како гарант", "како емец" или со друг израз со исто значење.

За давање авал доволен е потписот на авалистот на лицето на меницата, освен ако е во прашање потписот на трасатот или трасантот.

Од авалот треба да се види за кого е даден. Ако тоа не може да се види, се смета како да е даден за трасантот.

Кај сопствената меница ако со авалот не се наведе за кого е даден, важи дека е даден за трасантот.

Член 40

Авалистот одговара исто како што одговара лицето за кое гарантира.

Обврската на авалистот останува и тогаш кога обврската за која гарантира е ништовна од било која причина, освен во случај на формален недостаток.

Со исплата на меницата, авалистот ги стекнува правата кои произлегуваат од меницата спрема лицето за кое гарантирал, како и спрема лицата кои се одговорни по меницата.

7. Пристигнување

Член 41

Трасираната и сопствена меница може да се издаде како:

- 1) меница по видување;
- 2) меница на одредено време по видување;
- 3) меница на одредено време од денот на издавањето и
- 4) меница на одреден ден.

Меница на која пристигнувањето е поинаку определена и меница со повеќе пристигнувања не произведува правно дејство.

Член 42

Меницата по видување е платива кога ќе се поднесе на исплата.

Меница по видување мора да се поднесе на исплата во рок од една година од денот на издавањето.

Трасантот може да го скрати или да го продолжи рокот од став 2 на овој член.

Индосантите можат да ги скратат роковите од ставовите 2 и 3 на овој член.

Трасантот може да нареди меницата платива по видување да не смее да се поднесе на исплата пред одреденото време, во тој случај рокот за поднесување почнува да тече од одреденото време.

Член 43

Пристигнувањето на меницата на одредено време по видување се смета според денот на акцептот или според денот на протестот.

Кога протестот не е подигнат, во однос на акцептантот, се смета дека недатираниот акцепт е ставен последниот ден од рокот предвиден за поднесување на акцептирање.

Член 44

Меницата која гласи на еден или на повеќе месеци од денот на издавањето или од видувањето, пристигнува на истиот датум во месецот кога треба да се изврши исплатата. Доколку во месецот кога треба да се изврши исплатата нема соодветен датум, меницата пристигнува последниот ден од месецот.

Доколку меницата гласи на еден или на повеќе цели месеци и половина месец од денот на издавањето или од видувањето, најпрво се сметаат целите месеци.

Доколку пристигнувањето е одредено за почетокот или за крајот на месецот меницата пристигнува првиот или последниот ден од месецот.

Доколку пристигнувањето е одредено за половината од месецот, меницата пристигнува петнаесеттиот ден од месецот, сметајќи рок од полни петнаесет дена.

Член 45

Кога меницата е платива на одреден ден во место во кое не важи истиот календар што важи во местото на издавањето, денот на пристигнувањето се смета според календарот што важи во местото на плаќање.

Кога меницата платива на одредено време од денот на издавањето се трасира од едно место на друго место, а во тие места не важат истите календари, како ден на издавање на меницата се смета денот според календарот што важи во местото на плаќање и според тој ден се одредува пристигнувањето.

Роковите за поднесување на меницата за исплата се сметаат според прописите кои важат во местото на плаќање.

По исклучок, ако некоја посебна одредба во меницата или некој битен елемент на меницата укажуваат дека постоела друга намера, одредбите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член нема да се применуваат.

III. МЕНИЧНИ РАБОТИ

1. Плаќање

Член 46

Трасираната и сопствена меница платива на одреден ден, на одредено време по видување или на одреден ден од денот на издавањето, се поднесува на исплата на самиот ден на плаќањето или на еден од двата работни дена кои доаѓаат веднаш по денот на плаќањето.

Член 47

Сопствените меници плативи на одредено време по видување задолжително се поднесуваат на видување на издавачот во рок од една година од денот на издавањето.

Издавачот го потврдува видувањето со датиран потпис на самата меница, а рокот за видување тече од денот на видувањето.

Ако издавачот одбие да го потврди видувањето, тоа одбивање треба да се потврди со протест.

Член 48

При плаќање на меницата, трасатот може да бара од имателот на меницата да му ја предаде меницата, со потврда на меницата дека истата е исплатена.

Имателот на меница не може да одбие делумна исплата.

При делумна исплата трасатот може да бара исплатата да се забележи на меницата, како и да му се издаде и признаница.

Член 49

Имателот на меницата не може да се присили да прими исплата пред пристигнувањето на меницата.

Трасатот може да го изврши плаќањето по меницата и пред пристигнувањето.

Лицето кое што ќе ја плати меницата до пристигнувањето, полноважно е ослободено од обврските.

Лицето од став 3 на овој член е должно да ја испита правилноста на низата индосаменти, но не и вистинитоста на потписите на индосантите.

Член 50

Износот на меницата може да биде искажан во денари или во странска валута, а во Република Македонија задолжително се исплаќа во денари.

Доколку на меницата поинаку не е одредено, вредноста на странската валута се пресметува според средниот курс од курсната листа на Народната банка на Република Македонија што важи на денот на исплатата.

Кога меничната сума е изразена во валути кои имаат ист назив, но различна вредност во земјата во која меницата е издадена и во земјата во која меницата е платива, се смета дека меничната сума е изразена во валутата на местото на плаќање.

Член 51

Во случај меницата да не се поднесе за наплата во роковите утврдени со овој закон, лицата кои имаат обврски по истата, се должни да ја положат меничната сума кај нотар, кој го покрива местото на плаќање. Положувањето на меничната сума е на трошок на имателот на меницата.

Со положувањето на меничната сума во целост лицето кое имало обврска по истата се ослободува од обврската.

Член 52

Врз правното дејство на меницата нема влијание смртта на трасантот или одземањето на неговата деловна способност доколку истите настапат после издавањето на меницата.

2. Регрес заради неакцептирање и неисплата

Член 53

Имателот на трасирана или сопствена меница може да истакне барање за регрес против индосантот, трасантот и други обврзници по меницата и тоа:

- 1) но пристигнувањето во случај меницата да не е платена во целост или делумно; и
- 2) пред пристигнувањето кога:
 - акцептирањето е одбиено, потполно или делумно;
 - пред или по акцептирањето е отворен стечај, односно ликвидација над имотот на трасантот или ако ги запре плаќањата дури и во случај ако запирањето не било утврдено со судска одлука или извршувањето над неговиот имот останало безуспешно и
 - е отворен стечај, односно ликвидација над имотот на трасантот на меница која што не смее да се поднесе на акцептирање.

Член 54

Делумното или потполното одбивање на исплатата, односно на акцептирањето задолжително се утврдува со јавен документ (протест заради неакцептирање или заради неисплата).

Протест заради неисплата на меница што е платива на одреден ден или на одредено време од денот на издавањето или од видувањето, задолжително се подига еден од двата работни дена што доаѓаат веднаш по денот на плаќањето на меницата.

Протест заради неакцептирање задолжително се подига во роковите одредени за поднесување на акцептирање. Во случај меницата да била поднесена на акцептирање за првпат последниот ден од рокот, протест може да се подигне уште утредента.

Кога е подигнат протест заради неакцептирање на меница не е потребно меницата да се поднесе на исплата, ниту да се подигне протест заради неисплата. Ако пред или по акцептирањето, трасантот го запре плаќањето или ако извршувањето над неговиот имот останало безуспешно, имателот на меница може да врши регрес дури откако трасантот ќе ја поднесе меницата на исплата и откако протестот ќе биде подигнат.

Во случај на стечај, односно ликвидација над имотот на трасантот пред или по акцептирањето, како и во случај на стечај, односно ликвидација отворена над имотот на трасантот на меница која не смее да се поднесе на акцептирање, имателот на меницата може да врши регрес откако ќе поднесе судско решение за отворање стечај, односно ќе поднесе пријава за поведување на постапка за ликвидација.

Член 55

За одбивање на акцептирањето или исплатата, имателот на меницата задолжително го известува својот индосант и трасантот во рок од четири дена од денот на извршениот протест, или од денот на поднесувањето на меницата доколку во неа постои одредба "без

трошоци". Доколку протестот е заменет со писмена изјава на меницата согласно со овој закон, рокот се смета од денот на внесувањето на изјавата за одбивање во регистарот на протести.

Секој индосант мора, во рок од два работни дена од денот на приемот на известувањето, истото да го соопшти на индосантот кој му претходи и да ги наведе имињата и адресите на сите оние кои претходно го дале известувањето по ред се до трасантот.

Кога се дава известувањето на некој од потписниците на меницата, во рокот што важи за тој потписник, известувањето задолжително се доставува и на неговиот авалист.

Доколку било кој од индосантите не ја напишал својата адреса или ја напишал нечитко, доволно е известувањето да се достави на индосантот кој нему му претходи.

Ивестувањето може да се даде во било каков облик, дури и со просто враќање на меницата.

Лицето кое го дава известувањето е должно да докаже дека тоа го сторило во утврдениот рок. Се смета дека известувањето е во рок и кога писмото со коешто се дава известувањето е предадено во пошта во утврдениот рок.

Лице кое нема да го достави известувањето во утврдениот рок, не ги губи своите менични права, но одговара за штетата која ќе настане со пропуштање на рокот до висина на меничната сума.

Член 56

Трасантот, индосантот или авалистот може со одредбата: "без трошоци", "без протест" или друг израз со исто значење напишана и потпишана на меницата, да го ослободи нејзиниот имател од обврската, заради остварување на правото на регрес, да подига протест заради неакцептирање или неисплата.

Одредбата од став 1 на овој член не го ослободува имателот на меницата од обврската за поднесување на меницата во пропишаните рокови за исплата, ниту од обврската за навремено давање на известување. Пречекорувањето на роковите го докажува оној којшто го подига протестот против имателот на меницата.

Одредбата од став 1 на овој член напишана од трасантот дејствува спрема сите потписници, а онаа напишана од индосантот или авалистот дејствува само спрема тој кој што ја ставил. Доколку имателот на меницата, спротивно на одредбата напишана од трасантот, подигне протест, самиот ќе ги сноси протестните трошоци, а кога одредбата ја напишал индосантот или авалистот, трошоците на протест можат да се наплатат од сите потписници.

Член 57

Лицата кои ја трасирале, акцептирале, индосирале или авалирале меницата му одговараат солидарно на имателот на меницата.

Имателот на меницата, односно секој потписник на меницата што ја откупил, има право да истакне барање против лицата од став 1 на овој член поединечно, спрема повеќе од нив или спрема сите заедно, при што не е должен да се придржува на редот по кој тие се обврзале.

Истото право му припаѓа на секој потписник на меницата којшто ја откупил.

Истакнувањето на барање спрема еден од обврзниците не е пречка да се истакне барање и спрема другите, дури и во случај кога тие доаѓаат по лицето према кое е прво постапено.

Одредбите од овој член и од членовите 55, 56 на овој закон не се однесуваат на сопствената меница.

Член 58

Имателот на меница може да бара од оној спрема кого е истакнато барање за регрес:

- 1) износ за кој меницата не е акцептирана или исплатена, како и камата ако била одредена во меницата;
- 2) законска затезна камата и
- 3) трошоци на протестот, испратени извештаи (изјава, известување) и други трошоци.

Кога се бара регрес пред пристигнувањето, од меничната сума се одбива есконт во висина на есконтната стапка на Народната банка на Република Македонија што важи на денот на поднесувањето на регресот.

Член 59

Лице кое ја откупило меницата може да го бара од оние кои нему му одговараат:

- 1) вкупниот износ што го исплатил;
- 2) каматата на исплатениот износ во висина на есконтната стапка на Народната банка на Република Македонија што важи на денот на поднесувањето на регресот, сметајќи од денот кога го исплатил и
- 3) други трошоци што ги имал.

Член 60

Секој обврзник спрема кој се истакнува барање или спрема кој може да се истакне барање за регрес, има право, откако ќе ја исплати регресната сума, да бара меницата да му се предаде заедно со протестот и признаницата на која е потврдена исплатата.

Секој индосант кој ја откупил меницата, може да го избрише својот индосамент и индосаментите на индосантите кои доаѓаат после него.

Член 61

Кога се бара регрес заради делумно акцептирање, лицето кое исплатило дел од износот за кој меницата не била акцептирана, може да бара исплатениот износ да се забележи на меницата и за тоа да му се издаде признаница, а имателот на меницата е должен да му издаде препис на меницата, со потврда дека е верен на оригиналот и протест заради вршење натамошен регрес.

Член 62

Секој којшто има право да бара регрес може, доколку поинаку не е договорено, да се наплати со помош на нова меница, трасирана по видување на некое од лицата кои нему му се одговорни и платива во местото на живеење на тоа лице (повратна меница).

Повратната меница покрај износите утврдени во членовите 58 и 59 од овој закон, може да содржи и надомест за посредување и такса за повратна меница.

Кога повратната меница ја трасира имателот, меничната сума се одредува по курсот на меница по видување трасирана од местото на плаќањето на првобитната меница на местото на живеење на обврзникот на кого се влече. Кога повратната меница ја трасира индосантот, меничната сума се одредува по курсот на меница по видување трасирана од местото на живеење на трасантот на повратната меница на местото на живеење на обврзникот.

Член 63

Имателот на меницата ги губи своите права спрема индосантите, трасантот и другите обврзници по меницата, освен акцептантот, со изминувањето на роковите за:

- поднесување на меница по видување или на одредено време по видување и

- подигање протест заради неакцептирање или заради неисплата на меницата; и поднесување на исплата на меница која содржи одредба "без трошоци".

Доколку меницата не се поднесе на акцептирање во рокот што го одредил трасантот, имателот на меницата го губи правото на регрес заради неисплата и заради неакцептирање, освен во случај кога од содржината на одредбата произлегува дека трасантот сакал да се ослободи само од обврската за акцептирање.

Доколку на некој индосамент е утврден рокот за поднесување, тогаш, со истиот може да се користи само индосантот кој го дал индосаментот.

Член 64

Кога во утврдените рокови меницата не може да се поднесе на исплата или да се подигне протест поради прописи кои важат во друга држава и во случај на виша сила, роковите се продолжуваат.

Во случај на виша сила имателот на меницата е должен, без одложување, да го извести својот индосант и известувањето со датум и свој потпис, да го забележи на меницата или на нејзиниот алонж. За се' друго се применуваат одредбите од член 53 на овој закон.

Со престанок на вишата сила имателот на меницата е должен, без одложување, да ја поднесе меницата на акцептирање или на исплата и, доколку е потребно, да подигне протест.

Доколку вишата сила трае подолго од триесет дена по пристигнувањето на меницата за исплата за истакнување на барање за регрес не е потребно ниту поднесување на меницата на акцептирање или исплата ниту протестирање на меница.

Кај меницата по видување и на одредено време по видување, рокот од триесет дена тече од денот кога имателот на меницата го известил својот индосамент за вишата сила, без оглед на тоа дали известувањето е пред истекот на роковите за поднесување на акцептирање или исплата .

Кај мениците на одредено време по видување, рокот од триесет дена се зголемува со времето по видување утврдено во меницата.

Не се сметаат како случаи на виша сила пречки кои се чисто лични за имателот на меницата или за оној на кој тој му ја доверил меницата да ја поднесе на акцептирање или исплата односно да го подигне протестот.

Одредбите од овој член и од член 63 не се применуваат на сопствената меница.

3. Интервенција

Член 65

Трасантот, индосантот или авалистот можат во меницата да назначат лице кое, по потреба, ќе акцептира или ќе плати - интервениент.

Интервениентот може меницата, под услови пропишани со овој закон, да ја акцептира или да плати за било кој обврзник спрема кого може да се истакне барање за регрес.

Интервениент може да биде трето лице, дури и самиот трасант или било кој од обврзаните по меница, освен акцептантот.

Интервениентот е должен во рок од два работни дена од интервенцијата за тоа да го извести оној за кого интервенирал. Доколку интервениентот го пречекори рокот тој одговара за штетата која ќе настане заради тоа пречекорување до висината на меничната сума.

4. Акцептирање со интервенција

Член 66

Акцептирање со интервенција може да се врши секогаш кога, пред пристигнувањето на меницата, нејзиниот имател е овластен на регрес по меницата која може да се поднесе на акцептирање.

Имател на меница на која е наведено лицето кое, по потреба, може да ја акцептира или во местото на плаќање да ја исплати меницата, не може пред пристигнувањето да го истакне своето право на регрес спрема оној кој го ставил наведувањето, како ниту против потписниците кои доаѓаат после него, освен кога меницата ја поднел на наведеното лице и го подигнал протестот бидејќи лицето одбило да изврши акцептирање.

Во сите други случаи имателот на меницата може да одбие акцептирање со интервенција, но притоа го губи правото на регрес пред пристигнувањето, што го имал против лицето за кое е даден акцепт, како и против потписниците кои доаѓаат после него.

Член 67

Акцепт со интервенција се забележува на меницата и го потпишува интервениентот.

Во акцептот со интервенција се забележува за кого е даден. Во спротивно, се смета дека е даден за трасантот.

Член 68

Интервениентот со акцептирање на меницата е одговорен спрема нејзиниот имател и спрема индосантите кои доаѓаат после обврзникот за кого интервенирал на начин како што тој одговара.

Лицата за кои меницата е акцептирана со интервенција, како и лицата кои нив им одговараат, можат откако ќе го исплатат износот утврден во одредбите од член 58 на овој закон, од имателот на меницата да бараат да ја предаде меницата заедно со протестот, доколку протестот бил оправдан, како и со сметката на која е потврдена исплатата.

Одредбите од овој член, како и одредбите од членовите 66 и 67 на овој закон не се применуваат на сопствена меница.

5. Исплата со интервенција

Член 69

Исплата со интервенција може да се врши во сите случаи во кои, за време на пристигнувањето или пред пристигнувањето, имателот на меницата стекнал право на регрес.

Исплатата со интервенција се однесува на целиот износ што бил обврзан да го плати оној за кого се интервенира.

Исплатата со интервенција мора да се изврши најдоцна утредента по последниот ден од денот на кој може да се подигне протест заради неисплата.

Член 70

Кога меницата е акцептирана од страна на интервениентите кои имаат место на живеење во местото на плаќање, или кога во меницата се означени, по потреба, да ја платат лица кои во местото на плаќање имаат живеалиште, имателот на меницата е должен истата да ја поднесе на сите тие лица и, ако е потребно, да подигне протест заради неисплата најдоцна утредента по последниот ден утврден за подигање протест.

Ако протестот не се подигне во тој рок, од обврската се ослободува оној којшто ја назначил адресата по потреба или за кого меницата била акцептирана со интервенција и индосантите кои доаѓаат по него.

Член 71

Имател на меница кој ќе одбие исплата со интервенција го губи правото на регрес против оние кои со таа исплата би биле ослободени.

Член 72

Исплатата со интервенција мора да се потврди со изјава за намирување ставена на меницата, со назначување на оној за кого е платено. Ако не се назначи тоа лице, се смета дека е платено за трасантот.

Меницата и протестот, доколку е подигнат, се предаваат на интервениентот - плаќач.

Член 73

Интервениентот - плаќач стекнува права кои произлегуваат од меницата против оној за кого платил и против оние кои нему му одговараат. Интервениентот - плаќач не може натаму да ја индосира меницата.

Индосантите кои доаѓаат по потписникот за кого е платено, се ослободени од обврската.

Кога повеќе интервениенти ќе понудат исплата, предност има оној кој ослободува најголем број менични обврзници. Доколку интервениентот свесно постапи спротивно на ова, го губи правото на регрес спрема оние кои би биле ослободени.

6. Умножување

Член 74

Трасирана меница може да се издаде во два или повеќе истоветни примероци. На меничниот слог на секој примерок задолжително се става истиот сериски број, во спротивно секој примерок важи како посебна меница.

Секој имател на меница во која не е наведено дека е издадена само во еден примерок, може да бара, на негов трошок, да му се издаде уште еден или повеќе примероци. Во тој случај, имателот на меницата може да се обрати на својот непосреден индосант за помош кој е должен да му помогне кај својот индосант и така со ред се до трасантот. Индосантите се должни да ги повторат своите индосаменти на новите примероци.

Член 75

Исплатата на еден од меничните примероци ослободува од обврска и по сите други примероци и во случај кога на меницата не е наведено дека со исплата по еден примерок се ништат и другите примероци. Трасантот останува во обврска по секој акцептиран примерок што нема да му биде вратен.

Индосантот кој ги пренел примероците на разни лица како и сите идни индосанти се одговорни по сите невратени примероци кои го носат нивниот потпис.

Член 76

Лицето кое ќе испрати еден примерок на акцептирање, е должно на другите примероци да го означат името на лицето кај кое се наоѓа тој примерок со обврска било кој од примероците да му го предаде на законскиот имател.

Доколку не се постапи согласно со став 1 на овој член, законскиот имател на вториот примерок може да врши регрес дури откако со протест ќе утврди дека:

- 1) на негово барање не му е доставен примерокот испратен на акцептирање и
- 2) ниту по било кој друг примерок не можел да добие акцепт или исплата.

Одредбите од овој член, како и одредбите од членовите 74 и 75 на овој закон не се применуваат на сопствена меница.

7. Преписи

Член 77

Секој имател на меница има право да направи препис од истата.

Преписот мора да биде истоветен со содржината на изворната меница, со индосаменти и со сите други одредби кои се наоѓаат на неа. Во преписот мора да се назначи каде завршува преписот.

Преписот може да се индосира и да се авалира на ист начин и со исто дејство како и изворната меница.

Член 78

Во преписот мора да се означи лицето кај кое се наоѓа изворната меница. Преписот во којшто тоа не е сторено не произведува правно дејство.

Лицето кај кое се наоѓа изворната меница е должно меницата да ја предаде на законскиот имател на преписот. Во случај на одбивање да се предаде преписот, имателот на преписот може да врши регрес против оние кои го индосирале или го авалирале преписот дури откако ќе утврди, со протест дека на негово барање не му е предадена изворната меница.

Доколку изворната меница, по последниот индосамент ставен пред да се направи препис, содржи одредба "почнувајќи оттука" или друг израз со исто значење, индосаментот вреди само на преписот", индосамент што бил ставен после внесување на таа одредба на изворната меница е ништовен.

8. Преправање на меница

Член 79

Доколку е преправен слогот на меницата, оние кои ја потпишале меницата после тоа преправање одговараат според преправениот слог, а поранешните потписници одговараат според првобитниот слог.

9. Протест

Член 80

Протест за трасирана и сопствена меница се подига кај нотар.

Член 81

Потписниците на меницата правата и обврските по меницата можат да ги уредат кај нотар во форма на нотарски акт.

Во случај од став 1 на овој член истите можат да се договорот по настапување на задоцнувањето на обврзникот, со исполнување на обврската по меницата, имателот на меницата да може да бара извршување без протест на меницата.

Доколку во нотарскиот акт е предвидено дека извршувањето по меницата ќе се спроведе по подигање на протестот, во таков случај, протестот се доставува на адресата која е дадена при составување на нотарскиот акт. Ако обврзникот по меницата не се најде на адресата дадена во нотарскиот акт, а нотарот писмено не е известен за промена на адресата, тогаш се смета дека протестот е уредно доставен, после што се пристапува кон извршување на обврската.

Член 82

Кога се подига протест, нотарот, во смисла на одредбите од овој закон, ја поднесува меницата на оној против кој се подига протестот и го повикува да ја изврши обврската.

Доколку лицето против кое се подига протест не се најде на адресата која ја дал, а обврзникот по меницата нема пријавено промена на адресата кај нотар, нотарот ќе состави писмен извештај за извршен обид на доставување, со закажување на нов датум за достава. Доколку на закажаниот термин обврзникот повторно не се најде, ќе се смета дека доставата е уредно извршена.

Член 83

Ако лицето обврзник по меницата не сака да го прими протестот, без оглед на причините, ќе се смета дека доставата е извршена. Нотарот за преземените дејствија на достава на протест ќе состави записник во кој е констатирано што е направено.

Член 84

Протестот задолжително содржи :

1) препис на протестираната меница, односно протестираниот меничен препис, како и сите изјави, односно забелешки по нив. Ако протестот се подига по меница издадена на странски јазик, тогаш мора да се приложи и превод на меницата, со заверка на оној кој го подига протестот;

2) име или назив на правното лице по чие барање и против кое се подига протестот;

3) потврда дека лицето против кое е подигнат протест не ја извршило обврската што од него се бара по основа на меницата;

4) доказ дека нотарот не можел да го пронајде лицето против кое се подига протестот во неговиот деловен простор, односно во станот или, доколку го пронашол, од било која причина, не можел да му го достави протестот;

5) место, час, ден, месец, година и деловниот простор или станот каде што е направен безуспешен обид за доставување на протест и

6) датум на протестот, број под кој е заведен во регистарот на протести, службен потпис и печат на нотарот.

Делот од меницата или од преписот на меницата кој не може да се прочита, нотарот во протестот ќе го означи како нечиток.

Доколку лицето против кое е подигнат протестот го образложи одбивањето на обврската или ако трасатот постави барање согласно со член 31 став 1 од овој закон, тоа се забележува на протестот.

Член 85

Кога врз основа на иста меница се бараат повеќе обврски или кога иста обврска се бара од повеќе лица, наместо повеќе протести, може да се подигне само еден протест.

Член 86

Неизвршената обврска поради која се подига протестот може да се изврши и непосредно кај нотарот или во негово присуство.

Наредбата или упатот да се постапи спротивно од став 1 на овој член се без влијание по однос на лицето кое го извршило плаќањето.

Во случај на исплата на меничниот долг, нотарот ја потврдува исплатата на меницата и меницата ја предава на лицето кое ја извршило исплатата.

Доколку меничниот должник исплати само дел од меничната сума, тоа ќе се забележи на изворната меница и во протестот и за тоа на обврзникот ќе му се издаде признаница.

Член 87

Доколку меничниот обврзник ја исплати целата менична сума, но одбие исплата на протестните трошоци, тоа ќе се утврди со протестот, а самата меница ќе се предаде на обврзникот. Надомест за протестираните трошоци ќе се бара врз основа на протестот.

Член 88

Протестот задолжително и без одложување му се предава на имателот на меницата или на лицето кое во негово име ја поднело меницата на протест.

Член 89

Нотарот е должен целата содржина на подигнатите протести да ја забележи во посебен протестен регистар според редослед, по нивниот датум и број.

Формата, содржината и начинот на водење на протестниот регистар го пропишува министерот за правда.

Нотарот, врз основа на протестниот регистар, на заинтересираните лица им издава заверен препис на протестот.

Член 90

Доколку трасантот во слогот на меницата не бара протестот да биде во форма на јавен документ, протестот заради неакцептирање или неисплата, може со согласност на имателот на меницата, да биде заменет со писмена изјава на меницата на она лице од кое е барано исполнување на обврската (трасат, акцептант, домицилијат, адресат по потреба или интервениент).

Изјавата на овие лица мора да биде датирана, потпишана и во протестниот рок внесена во регистарот на протестот, за што нотарот става потврда на протестираната меница или на алонжот.

За меници до 500 денари, Министерството за правда може да пропише нотар, наместо протест според претходните одредби од овој закон и став 1 од овој член, со препорачано писмо да достави препис на меница на сите менични должници, со напомена дека меницата е протестирана. За тоа, на барање, се издава уверение кое во протестниот рок се запишува во регистарот на протести. Во тој случај, отпаѓа и известувањето за подигнатиот протест според овој закон.

IV. МЕНИЧНИ ПРАВА

1. Застареност

Член 91

Сите менично-правни барања против акцептантот застаруваат за три години, сметајќи од пристигнувањето.

Менично-правните барања на имателот на меницата против индосантот и против трасантот застаруваат за една година, сметано од денот на навремено подигнатиот протест.

Во случај кога е договорено да нема протест и кога во меницата е впишана одредбата "без трошоци", барањето на имателот застарува за една година сметано од пристигнувањето.

Менично-правните барања меѓу индосантите, како и против трасантот застаруваат за шест месеци, сметано од денот кога индосантот ја откупил меницата или од денот кога против него е покрената постапка пред нотар за протест на меница.

Член 92

Застареноста се прекинува со поднесување тужба пред надлежен суд.

Со тужбата од став 1 на овој член се изедначуваат: пријавата на меничното побарување во стечај, остварувањето на менично-правното побарување во текот на постапката, повикувањето во заштита и известувањето со кое тужениот го известува својот претходник дека против него е поднесена регресна тужба.

Известувањето од став 2 на овој член се соопштува непосредно преку надлежен суд или со препорачано писмо, при што предавањето на судот или на пошта се смета како ден на известување.

Член 93

Прекинатата застареност повторно почнува да тече:

1) во случај кога се поднесува тужба и во случај кога се остварува барањето во текот на судската постапка, од денот на последното рочиште доколку поведената постапка не продолжи;

2) во случај на пријава во стечај, односно ликвидација, од денот на завршувањето на стечајната постапка;

3) во случај кога во стечајот, односно во ликвидација ќе се оспори пријавеното барање, од денот на оспорувањето и

4) во случај на повикување во заштита и известување за поднесената тужба, од денот на правосилно завршената постапка.

Член 94

Доколку пред истекот на рокот на застарување заради престанување на работата на судот, воена служба за време на војна или заради виша сила, имателот на меницата е спречен да ги остварува своите менични права, застареноста се прекинува додека трае таквата спреченост.

Застареноста се прекинува и додека трае стечајната постапка над имотот на имателот на меницата.

По престанок на причините за спреченост од ставовите 1 и 2 на овој член, застареноста не може да заврши пред истекот на триесет дена, доколку рокот на застареноста истекува пред тој период.

Член 95

Доколку лице на кое му е одземена деловната способност, а кое покренало постапка, во било кој момент од последните три месеци од рокот на застареност, немало застапник, застареноста не може да заврши пред истекот на три месеци од моментот кога тоа лице станало деловно способно да ја води постапката или добило застапник.

Одредбите од став 1 на овој член се применуваат и во случај застапникот да ја загуби деловната способност или помеѓу него и деловно неспособното лице дојде до судир на интереси во однос на покренатата или тужбата која би се покренала.

Застареност на менично побарување кое чини дел од оставина или паѓа на товар на оставина, не може да заврши пред истекот на шест месеци од смртта на имателот на меницата.

Член 96

Прекинување и запирање на застареноста дејствуваат само кон лицата кон кои настанала причината за прекинување, односно запирање.

Член 97

Причините на прекинувањето и запирањето на застареноста утврдени во прописи на други земји имаат правно дејство во Република Македонија, само доколку се во согласност со одредбите на овој закон.

2. Неосновано збогатување

Член 98

Трасантот, акцептантот и индосантот чии менични обврски се згаснале заради застареност или заради пропуштени дејствија, одговараат на имателот на меницата доколку неосновано се збогатиле на негова штета. Другите менични обврзници се ослободени од оваа одговорност.

Имотното барање кое се засновува на одговорноста заради неосновано богатење може да се оствари и врз основа на судска одлука за амортизација на исчезнатата меница.

Одговорноста заради неосновано збогатување застарува за три години.

3. Право на залог и задржување

Член 99

Кога, заради обезбедување на меничното побарување, имателот на меницата, врз основа на договор за залог, прими во залог движен предмет или побарување, а обврзникот не ја исполни навреме својата менична обврска, имателот на меницата има право да бара да се намири од залогот, без подигање на тужба против лицето кое го дало залогот (залогодавач), ако со договорот за залог, договорните странки се согласиле договорот да има својство на извршна исправа.

Во случај од став 1 на овој член, имателот на меница може:

1) врз основа на меницата и договорот за залог, кој има својство на извршна исправа, да бара реализација на залогот. Со тоа не престанува одговорноста на имателот на меницата за злоупотреба на заложното право;

2) заложните меници и другите побарувања да се наплатат и од добиените пари да се намири и

3) заложните побарувања да ги задржат за себе до износот на своето побарување.

Имателот на меницата ги има правата од став 2 на овој член и во случај кога заложувачот ќе падне под стечај, односно кога ќе се отвори постапка на ликвидација.

Имателот на меницата кога има намера да го продаде, или го продаде залогот, задолжително, по можност без одлагање, го известува обврзникот и заложувачот, ако тој е трето лице.

Имателот на меницата е должен, доколку ги намирил своите побарувања во целост, да ја предаде меницата на заложувачот, односно да ја предаде во неговата стечајна маса изворната меница заедно со добиениот вишок.

Делумното намирување по меницата задолжително се забележува на меницата.

Член 100

Со стекнување право на тужба или на регрес, имателот на меница стекнува и право да ги задржи парите на обврзникот, движните предмети и хартиите од вредност, кои по законски пат дошле во негови раце или со кои може да располага.

Правото на задржување на предметите од став 1 на овој член не може да се оствари доколку обврзникот или трето лице, при врачувањето или пред тоа, на имателот на меницата му дал на знаење дека предметите се даваат за посебна намена.

Имателот на меницата може да го користи правото на задржување и пред пристигнувањето на побарувањето, доколку должникот паднал под стечај, извршувањето

на паричната обврска од неговиот имот останало безуспешно, или ако должникот е трговец кој ги запрел своите плаќања. Во овие случаи ниту ставањето до знаење дека предметите се даваат за посебна намена не го исклучува правото на задржување, доколку предметите дошле во раце на имателот на меницата или во негово располагање пред да настапат погоре наведените околности или пред да дознае тој за нив.

Член 101

Имателот на меницата е должен, по можност без одлагање, да го извести обврзникот за користење на правото на задржување.

Доколку странките поинаку не се договорат правото на задржување на имателот на меницата престанува кога неговото побарување е обезбедено со депозит во пари или во хартии од вредност.

Член 102

Правото на задржување има исто правно дејство, како и правото на залог.

Имателот на меницата, врз основа на договор со обврзникот или врз основа на правосилна пресуда на судот со која е утврдено правото на задржување, може:

- 1) задржаните готови пари да ги употреби за намирување на своето побарување и
- 2) со другите задржани предмети да постапи согласно со член 99 од овој закон.

4. Амортизација на меница

Член 103

Лицето кое ја изгубило меницата може на судот во местото на плаќање да му предложи истата да ја амортизира.

Во предлогот од став 1 на овој член предлагачот задолжително ја наведува содржината на изгубената меница и дава уверување дека ја имал таа меница или дека врз основа на неа му припаѓа некое право.

Доколку судот заклучи дека поднесените податоци се доволни, ќе издаде оглас во кој ќе ја изложи главната содржина на исчезнатата меница, со повик до оној кај кого се наоѓа меницата, истата да ја покаже на судот во рок од 60 дена, со напомена дека во спротивно, по истекот на овој рок, судот ќе ја огласи за ништовна.

За огласувањето судот го известува предлагачот и сите лица именувани во меницата

Огласот од став 3 на овој член се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Доколку денот на плаќањето веќе пристигнал, рокот од став 3 на овој член тече од денот на огласот, а ако денот на плаќањето пристигнува подоцна, од изминувањето на тој ден.

Доколку на меницата по видување или на одредено време по видување рокот за поднесување не изминал, рокот за покажување на исчезнатата меница тече од последниот ден на рокот одреден за поднесување по видување.

Член 104

Предлагачот на амортизацијата, за да го задржи правото на регрес спрема трасантот на неакцептираната меница, како и против трасантот кој го забранил поднесувањето на меницата на акцептирање, во текот на рокот одреден за подигање протест заради неакцептирање или неисплата во местото кое е одредено за тоа, може да подигне протест, со наведување на главната содржина на исчезнатата меница. Протестот го заменува поднесувањето на меницата на акцептирање или на исплата и подигањето на соодветните протести. Надоместок на трошоците за тој протест не може да се бара.

Врз основа на судска одлука донесена во постапка за амортизација, предлагачот може, ако поинаку не договорил, по пристигнувањето на исчезнатата меница, да бара акцептантот, а во случај на став 1 од овој член и трасантот, да ја положи меничната сума кај надлежен суд според одредбите од член 51 на овој закон.

Ова барање нема правно дејство доколку лицето од кое се бара положување на меничната сума докаже дека предлагачот немал право да бара амортизација.

Член 105

Доколку меницата, не се поднесе во рокот одреден во огласот, судот ја огласува исчезнатата меница за амортизирана и за тоа го известува акцептантот, односно трасантот на неакцептираната меница или трасантот кој го забранил поднесувањето на меницата на акцептирање, ставајќи му до знаење дека меничната сума може да ја исплати на предлагачот на амортизацијата. За амортизирањето на меницата судот ќе го извести предлагачот како и сите лица именувани во меницата.

Врз основа на амортизираната меница не можат да се остварат никакви менични права.

Врз основа на одлука за амортизација предлагачот може против акцептантот, а во случај на барање за регрес од член 100 став 1 од овој закон против трасантот да ги оствари своите менични права, како да има неамортизирана меница. Меничните обврзници (акцептантот и трасантот), нема да имаат обврска да извршат исплата, доколку докажат дека предлагачот бесправно добил одлука за амортизација.

Член 106

Доколку во рокот одреден со огласот се јави оној кај кого се наоѓа меницата за која е барана амортизација, судот откако меницата ќе му се покаже на предлагачот и откако ќе ги сослуша заинтересираните лица, ќе ја запре понатамошната постапка.

V. ПРИМЕНА НА ПРАВО

Член 107

Способноста на лицето менично да се обврзе се одредува според законот на неговата земја. Доколку тој закон упатува на законот на друга земја, се применува законот на другата земја.

Лицето кое според законот од став 1 на овој член било менично-правно неспособно, се смета дека полноважно се обврзал ако потписот го дал на подрачјето на земјата по чии закони би имало менично-правна способност.

Член 108

Формата на примањето на меничните обврски ја одредуваат прописите на земјата на чие подрачје се примени тие обврски.

Исклучок од став 1 постои ако:

1) преземените менични обврски не се полноважни според прописите на земјата на чија територија се примени обврските, но одговараат на прописите на земјата во која е преземена некоја подоцнежна обврска. Во таков случај околноста дека поранешните обврски во поглед на формата се неправилни, не ја одземаат полноважноста на подоцнежните обврски и

2) меничните обврски меѓу државјани на Република Македонија преземени во странство кои се во согласност со одредбите на овој закон, а не се во согласност со прописите во местото каде што настанале. Во таков случај меничните обврски се полноважни.

Член 109

Формата и роковите на протестот, како и формата на другите дејствија потребни за вршење или за одржување на меничните права, ги одредуваат прописите на земјата на чија територија треба да се подигне протест или да се изврши чинидбата.

Член 110

Дејството што го произведуваат обврските на акцептантот на трасираната меница и на издавачот на сопствената меница го одредуваат прописите што важат во местото каде што овие меници се плативи.

Дејството што го произведуваат обврските на другите менични обврзници го одредуваат прописите на земјата на чија територија се дадени потписите со кои тие обврски се примени.

Член 111

Роковите за остварување на регресните права на сите менични потписници ги одредуваат прописите на местото во кое меницата е издадена.

Прописите што важат во местото на издавање на исправата одредува дали имателот на меницата го стекнува правото кое било повод за издавање на исправата.

Член 112

Прашањето дали акцептот може да се ограничи на еден дел од сумата и дали имателот на меницата е должен или не е должен да ја прими делумната исплата се решава според прописите на земјата каде што трасираната меница е платива.

По истите прописи се расправа и прашањето на делумна исплата на сопствената меница.

Член 113

Во случај на губење или кражба на меница се применуваат прописите на земјата во која меницата е платива.

Член 114

За спорови кои се покренуваат врз основа на тужба на имателот на меницата против нејзините потписници, надлежен е и судот на чие подрачје се наоѓа местото на плаќањето.

VI. МЕНИЧНИ ПРАВИЛА

Член 115

Менично може да се обврзува секое лице кое, според позитивните прописи, може да се обврзува со договор.

Член 116

Неписмено лице или лице кое не може да пишува, менично се обврзува кога на меницата или алонжот ќе стави знак со рака, кој знак ќе го завери нотар.

Менична обврска може да се прими за неписмено лице само врз основа на издадено полномошно заверено кај нотар.

При заверката задолжително се запишува дека:

- лично или преку присутните сведоци го познава лицето кое сака менично да се обврзе или да издаде полномошно;

- на лицето од алинеја 1 на овој став му е прочитана изјавата со која менично се обврзува и со која дава полномошно и

- лицето од алинеја 1 на овој став, потвrdило дека прочитаната изјава одговара на неговата волја.

Заверката треба да има службен број, печат и потпис на службеното лице.

Член 117

Потписот на слепи лица на меница и на полномошно издадено од нив заради меничното задолжување важи само тогаш кога истото ќе го завери нотар.

Член 118

Доколку меницата пристигнува на празник, нејзина исплата може да се бара дури следниот работен ден. И сите други дејствија што се однесуваат на мениците, особено поднесување на акцептирање и на протест, можат да се преземат само во работен ден.

Кога некое од меничните дејствија мора да се изврши во одреден рок, чијшто последен ден е празник, рокот се продолжува до првиот работен ден што доаѓа веднаш по изминување на празникот. Празничните и неработните денови во текот на рокот се бројат при пресметувањето на рокот.

Под празник, во смисла на овој закон, се подразбираат празниците утврдени со закон.

Член 119

Во роковите утврдени со овој закон, како и во роковите одредени во меницата не се брои денот од кој се поаѓа при пресметувањето.

Денови на почек, ниту законски ниту судски, не се допуштени.

Член 120

Поднесувањето на меницата на акцептирање или на исплата и сите други дејствија кои според одредбите на овој закон треба да се преземат заради вршење или одржување на меничните права, мора да се преземат во деловната просторија и во работно време од страна на надлежен орган. Доколку деловниот простор не може да се пронајде или ако од меницата не може да се види дека бараното лице има деловен простор, лицето се бара во станот.

Во случај кога е наведено друго место на плаќање, меницата се поднесува на исплата во деловниот простор и кај лицето кое трасатот го означил.

Дејствието од став 1 на овој закон, може да се изврши и надвор од деловниот простор, станот или вон работното време ако на тоа се согласи лицето спрема кое се врши.

VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Кривични дела

Член 121

Секое лице како и одговорното лице на правното лице кое ќе издаде или пушти во промет меница со неистинита содржина, поради што ќе настане штета за еден или повеќе обврзници ќе се казни со затвор до три години.

При определувањето на казната од влијание е околноста под која е настаната како и висината на штетата.

Прекршок

Член 122

Со парична казна од 200.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице доколку:

- трасира меница без дата или со неточна дата на издавање;

- пренесе или исплати меница без дата на издавање и
- пополни бланко меница спротивно на одредбите од овој закон.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари, за прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице на правното лице.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари, за прекршок од став 1 на овој член ќе се казни и физичко лице.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 123

Мениците поднесени во Заводот за платен промет за пресметка ќе се сметаат дека се поднесени за исплата до 31 декември 2001 година.

Член 124

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за меница ("Службен лист на ФНРЈ" број 104/46,16/65, 54/70 и 57/89), кој согласно со член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, беше преземен како републички пропис.

Член 125

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".